

SPRAWOZDANIA I RECENZJE

Liturgia Sacra 7 (2001), nr 1, s. 133-156

Niedziela we współczesnym społeczeństwie pluralistycznym

(Opole, 14–16 marca 2001 r.)

Niedziela jako dzień święty była, jest i pewnie długo jeszcze będzie tematem interesującym nie tylko naukowców. Można się było o tym przekonać na sympozjum zorganizowanym przez Katedrę Liturgiki i Hagiografii, Zakład Muzyki Kościelnej oraz Zakład Historii Sztuki Sakralnej Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego w dniach 14–16 marca 2001 roku. W programie przewidziano 7 referatów, 9 komunikatów oraz dyskusje panelowe. Spotkanie otworzył Prorektor Uniwersytetu Opolskiego, prof. dr hab. Józef Musielok, przypominając kontekst czasów powojennych, które miały na celu zastąpić chrześcijański styl niedzielnego świętowania. Dodatkowo gościem spotkania był biskup Colin Campbell z Kanady, który przybliżył zebranym sytuację swojej diecezji Antigonish, będącej zlepkiem nacji i kultur. W środowisku zdominowanym przez protestantów świętujących niedzielę bardzo wyraźnie, katolicy, niestety, jedynie „zaliczają” niedzielę przez udział we Mszy św., która winna być jak najkrótsza.

Pierwszej sesji odbywającej się w pomieszczeniach wydziałowych w Opolu przewodniczył ks. prof. dr hab. Bogusław Nadolski, a pierwszy referat, zatytułowany *Od szabatu do niedzieli. Biblijne podstawy dnia świętego w Starym i Nowym Testamencie*, wygłosił ks. prof. dr hab. Janusz Czerski. Najpierw licznie zgromadzeni słuchacze zapoznali się z historią dnia świętego w Starym Testamencie. Wtedy nie był to „dzień Pański”, ale „dzień dla Pana”. W swej treści było to zarówno święto stworzenia, jak i święto wyzwolenia. W drugiej części swego wystąpienia prelegent pokazał, że najlepiej zrozumieć ideę dnia świętego w Nowym Testamencie obserwując postawę samego Chrystusa oraz formy świętowania tego dnia przez Apostołów.

Drugi referat przeniósł słuchaczy w inną rzeczywistość. Prof. dr hab. Aniela Dylus ukazała *Niedzielę w epoce globalizacji gospodarki*. Po krytycznym przedstawieniu aktualnego patrzenia na relację: praca – czas, w tym także na czas dnia świętego oraz pokazaniu zagrożeń dla niedzieli, prelegentka nakreśliła sposoby prawnej ochrony tego dnia, które jednak na nic się nie zdadzą, jeśli sami nie będziemy chcieli zachować dotychczasowego znaczenia niedzieli i dni świątecznych.

Jednym z najważniejszych wymiarów niedzielnego świętowania jest udział w Eucharystii. Jak ten problem wygląda w świecie młodzieży miał pokazać referat ks. prof. dra hab. Jerzego Kopecia zatytułowany *Eucharystia niedzielna jako doświadczenie wspólnoty kościelnej w świadectwach maturzystów polskich*. Prowadzone w tej materii badania pokazują zróżnicowany obraz: z jednej strony duży procent młodzieży nie widzącej swego aktywnego miejsca we wspólnocie kościelnej, z drugiej zaś młodzi ludzie znajdujący swoje miejsce i aktywnie przeżywający liturgię Kościoła. Na potrzeby tych ludzi widzi prelegent konieczność wprowadzenia osobnej Modlitwy eucharystycznej.

Pierwszą sesję zakończyła ożywiona dyskusja, w której skoncentrowano się na szukaniu sposobów ratowania właściwego charakteru niedzieli w związku z istniejącymi zagrożeniami przedstawionymi w wygłoszonych referatach.

Pozostałe sesje tego sympozjum miały miejsce w Centrum Kultury i Nauki Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego mieszczącego się w Kamieniu Śląskim. Tam też kolejny referat zatytułowany *Niedziela rzecznikiem humano-antropologicznym* wygłosił ks. prof. dr hab. Bogusław Nadolski. Akcentując wpływ chrześcijańskiej niedzieli na europejskie rozumienie w przeszłości tego dnia, prelegent sugerował, że dziś tego już nie ma, jak również nie ma jeszcze czegoś nowego. Istnieje więc swoista pustka, której nie da się wypełnić jedynie mówieniem, że jest to dzień wypoczynku. Należy pomóc ludziom zagospodarować czas wolny, wskazując na wymiar transcendentny egzystencji ludzkiej.

Jutrznia i Nieszpory w niedzielnym świętowaniu były przedmiotem komunikatu, który wygłosił ks. dr Czesław Krakowiak. Udział we Mszy św. oraz powstrzymanie się od pracy to, zdaniem prelegenta, jedyne tematy z teologii niedzieli obecne w formacji kolejnych pokoleń. Ciągłe za mało uwagi poświęca się liturgii godzin, jakby zapominając, że jest to przecież księga dla wszystkich, a nie tylko dla duchownych. Brewiarz ma rozpoczynać i kończyć świętowanie niedzieli oraz być jej dopełnieniem.

Pierwszy dzień zamknęła bardzo interesująca dyskusja panelowa poświęcona świętowaniu niedzieli w parafii. Wprowadzeniem do niej były wystąpienia ks. dra Erwina Matei ukazujące *Przygotowanie niedzielnego świętowania w parafii* oraz ks. prof. dra hab. Helmuta Sobeczki o *Świętowaniu niedzieli przez duszpasterzy*. Następnie głos zabrali zaproszeni duszpasterze reprezentujący wszystkie rodzaje parafii. Swoimi uwagami podzielił się także ks. T. Lewicki, misjonarz z Mauritiusa.

Trzecią sesję rozpoczął referat ks. prof. dra Andreasa Heinza z Trewiru zatytułowany *Trinitarische und österliche Aspekte des Sonntagsfrömmigkeit in der Ge-*

schichte. Temat został zrealizowany poprzez ukazanie znaczenia tajemnicy Trójcy Świętej w niedzielach całego roku liturgicznego. Prelegent akcentował mniej wymiar paschalny świętowania niedzielnego, natomiast wykraczając nieco poza temat, pokazał maryjny aspekt soboty jako dnia wprowadzającego w niedzielę.

Kolejny referat miał ukazać *Świętowanie niedzieli u protestantów*. Przedstawił go ks. prof. dr hab. Władysław Nowak, opisując zagadnienie w perspektywie historycznej oraz pokazując aktualne wskazania zawarte w protestanckich księgach liturgicznych. Interesującym dopełnieniem tego wystąpienia był głos proboszcza parafii ewangelicko-augsburskiej z Opola ks. mgra Mariana Niemca, który podzielił się swymi praktycznymi doświadczeniami.

Oprócz wymiaru ekumenicznego postarano się także zaprezentować na sympozjum doświadczenia naszych południowych sąsiadów. Ks. prof. Zdenek Demel pokazał w swoim komunikacie *Świętowanie niedzieli w okresie totalitaryzmu w Czechosłowacji*. Było to swoistego rodzaju świadectwo człowieka, który osobiście przeżył wszelkiego rodzaju formu rugowania ze społeczeństwa chrześcijańskich akcentów dnia świętego.

W popołudniowej części trzeciej sesji został odczytany komunikat o. Pierre Marie Delfieux z Paryża poświęcony *Francuskim doświadczeniom świętowania niedzieli ze szczególnym uwzględnieniem przeżywania niedzieli w Monastycznych Wspólnotach Jerozolimskich*. Było to pokazanie niezwykle interesujących nowych doświadczeń z dużego miasta, jakim jest Paryż, w którym małe wspólnoty pokazują, czym może być wspólnie przeżywana niedzielna liturgia w życiu współczesnego Europejczyka.

Aby niedziela była właściwie rozumiana trzeba o niej uczyć. Jak to powinno wyglądać praktycznie starał się pokazać ks. dr Rudolf Pierskała w komunikacie zatytułowanym *Niedziela w przekazie dydaktycznym wg Katechizmu Kościoła Katolickiego i Listu „Dies Domini”*

Piąty komunikat, *Świętowanie niedzielne jako temat rekolekcji parafialnych*, przedstawił ks. dr Stanisław Szczepaniec. Oceniając negatywnie dotychczasową praktykę pojawiania się w parafii rekolekjonistów z gotowymi tematami, prelegent sugerował konieczność wcześniejszego omawiania problematyki rekolekcji, która winna zawierać akcenty teologiczne oraz duszpasterskie. Bardzo wysoko oceniona została praktyka zastosowania różnego rodzaju obrazów emocjonalnie angażujących parafian.

Kolejny komunikat, poświęcony *Niedzieli w refleksji teologicznej Romano Guardiniego*, wygłosił ks. dr Marcin Worbs. Okazuje się, że Guardini ukazuje w wielu swoich pismach Dzień Pański interpretując odpowiednie teksty biblijne, ponadto apeluje do chrześcijan, by zachowali świąteczny charakter niedzieli, ponieważ jest to jedno z najważniejszych wezwań w kontekście licznych zagrożeń dla religijnego wymiaru tego dnia.

Ks. dr Piotr Maniurka przedstawił problem *Wystroju wnętrza świątyni w ważniejsze niedziele i święta roku liturgicznego*. To wystąpienie historyka sztuki miało przybliżyć zebrany istniejące w tej materii zalecenia Kościoła i jednocześnie po-

kazać, jak wiele niepoprawności spotyka się na tym polu. Prelegent wskazał także na liczne przykłady dobrego przygotowania świątyń dla niedzielnych i świątecznych liturgii.

Ostatni komunikat tej sesji wygłosił ks. dr Marek Lis, a poświęcił go *Transmisji niedzielnej Eucharystii w radiu i telewizji*. Prelegent ukazał najpierw historię kształtowania się refleksji teologicznej dotyczącej tej problematyki, następnie wskazał racje uzasadniające celowość przeprowadzania transmisji ze sprawowanych liturgii. Na koniec przedstawił problemy techniczne oraz teologiczne towarzyszące transmisjom i zasugerował kierunki w jakie powinny iść dalsze poszukiwania dobrych rozwiązań.

Ostatnia sesja poświęcona była w całości roli muzyki w niedzielnej liturgii. Wprowadzeniem do tej problematyki był referat ks. dra Joachima Waloszka *Muzyka jako element niedzielnego świętowania*. To wystąpienie przypomniało zebranych, że muzyka nie powinna być tylko gościem na uroczystościach, bowiem posiada niezwykle wspólnototwórczą rolę. Ponadto wynosi słowo z racjonalności do emocjonalności i sprawia, że staje się ono bardziej sugestywne i łatwiej zapamiętywane. Do tego doszedł głos ks. dra Piotra Tarlińskiego ukazujący wychowawczą, terapeutyczną i kulturotwórczą rolę muzyki. Te szerokie możliwości oddziaływania poprzez muzykę nie powstrzymały prelegenta od wyrażenia ubolewania, że mimo tego muzyki się nie docenia i nie wykorzystuje należycie. Integracyjną funkcję muzyki ukazał dr Remigiusz Pośpiech; on też podniósł problem miejsca muzyki o charakterze niereligijnym w świątyniach, uzasadniając, że taka muzyka nie powinna być wykonywana w takich miejscach nawet na koncertach. Rolę chórów i scholi w czasie liturgii przedstawił ks. mgr-lic. Bogdan Kicinger. Nie mają one zastępować wiernych, ale winny ubogacać liturgię i wyrabiać u wiernych właściwy smak muzyczny. Praca kapłana z członkami tych zespołów śpiewaczych jest także okazją do właściwej formacji religijnej. Pełniący między innymi funkcję organisty katedry opolskiej mgr Józef Chudala podzielił się z zebranymi swoimi doświadczeniami, pokazując, że często organista wielkowiejskiej parafii miał świętować niedzielę solidnie pracując, pomagając innym w właściwym liturgicznym przeżywaniu dnia świętego. Ostatnim wystąpieniem był komunikat ks. dra Andrzeja Klocka poświęcony *Śpiewowi wiernych w niedzielnym zgromadzeniu eucharystycznym na przykładzie diecezji łowickiej*.

Po dyskusji końcowej, skupionej na licznych problemach szczegółowych, dziekan Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego ks. prof. dr hab. Helmut Sobeczko podziękował referentom i współorganizatorom, a podsumowując zaapelował o kontynuację wysiłków, by niedziela była nadal dniem świętym. Dużo się na tym polu robi, ale jest jeszcze wiele do zrobienia.